

ФУНКЦІОНАЛЬНІ МОЖЛИВОСТІ СТУДЕНТІВ ЯК ПОКАЗНИК РІВНЯ ЗДОРОВ'Я: ПЕДАГОГІЧНИЙ АСПЕКТ

У статті розглядається відповідність норми показників роботи серцево-судинної системи студентів педагогічного і економічного вишів.

Ключові слова: норма, серцево-судинна система, функціональні можливості.

В статье рассматривается соответствие норм показателей работы сердечно-сосудистой системы у студентов педагогического и экономического вузов.

Ключевые слова: норма, сердечно-сосудистая система, функциональные возможности.

In the article accordance is examined to the norm of indexes of work of the cardiovascular system for student's pedagogical and economic institutions of higher learning.

Key words: norm, cardiovascular system, functional possibilities.

Мета фізичного виховання у ВНЗ – сприяти підготовці гармонійно розвинутих висококваліфікованих спеціалістів. У процесі навчання за курсом фізичне виховання передбачається, окрім розв'язання інших завдань, збереження і зміцнення здоров'я студентів, забезпечення правильного формування і всебічного розвитку організму, підтримування високої працездатності у період навчання у ВНЗ. Фізичне виховання студентів здійснюється протягом усього періоду навчання студентів і в різноманітних формах, поміж яких: навчальні заняття, самостійні заняття та заходи масові, оздоровчі, фізкультурні та спортивні.

Склад теоретичного розділу передбачає опанування студентами знаннями з основ теорії та методики фізичного виховання. Теоретичні знання надаються у формі лекцій, систематичних бесід, а також у процесі самостійного вивчення студентами навчальної і спеціальної літератури. Практичний розділ програми у Дніпропетровському, і зокрема, Криворізькому регіоні, містить такі розділи: основна гімнастика, легка атлетика, плавання, спортивні ігри.

Нині в органах керівництва вищою освітою та адміністрації ВНЗ є чимало прихильників не тільки скорочення годин на вивчення дисципліни «Фізичне виховання», але й вилучення її з навчальних планів. Головним аргументом є відсутність фізичного виховання у навчальних програмах ВНЗ Європи як обов'язкової навчальної дисципліни [4, с. 44]. Зазначається, що спокуса вилучення дисципліни з процесу підготовки сучасних фахівців, незважаючи на загострення проблеми здоров'я студентської молоді, може призвести до непередбачених наслідків, оскільки фізичне виховання як обов'язкова навчальна дисципліна – єдиний у виші засіб впливу на формування здоров'я та залучення студентів до здорового способу життя [3, с. 23].

У Криворізькому педагогічному університеті з 2008 року, а у економічному інституті ДВНЗ «Київський національний університет ім. В. Гетьмана» – з 2001 року кількість навчальних годин на фізичне виховання скорочено у два рази: замість чотирьох курсів навчальними заняттями охоплено студентів тільки перших двох. Як відомо зі спеціальної літератури, організм молодої людини досягає дефінітивних розмірів і максимального розквіту функціональних можливостей у 20-21 роках, тому вилучення фізичного виховання з навчальних планів після другого курсу не є доцільним.

У науковій літературі зазначається, що останнім часом здоров'я молоді, яка починає навчатися у ВНЗ, значно погіршилось. Так, за результатами дослідження серед студентів першого курсу дослідники нараховують 11% звільнених від практичних занять або визначених у групу лікувальної фізичної культури [5, с. 191]. При порівнянні функціональних показників студентів першокурсників основної і медичної групи не виявили суттєвих відмінностей. Автори зазначають низький рівень показників у першокурсників та роблять висновок, що 80% із них за станом здоров'я можна зарахувати до спеціальної медичної групи [2, с. 172].

Функціональні можливості організму характеризують показники серцево-судинної системи, яка миттєво реагує на будь-яке навантаження і складає вагому частину адаптаційного апарату організму. Зазначається, що одним із інформативних показників адаптації до фізичних навантажень може бути артеріальний тиск [6, с. 17]. Навантаження можуть також викликати зміни вегетативного балансу і напруження механізмів регуляції серцевої діяльності [1, с. 25].

Метою статті є встановлення відповідності до норми функціональних показників студентів, що навчаються на першому курсі вищого навчального закладу.

Завдання дослідження.

1. Виміряти показники діяльності серцево-судинної системи студентів-першокурсників педагогічного університету та економічного інституту.

2. Визначити відповідність показників нормам у студентів.

3. Виявити відмінності у функціональних показниках серцево-судинної системи у студентів двох навчальних закладів.

У дослідженні, що проводилось у лютому 2011 року, було задіяно студенток першого курсу педагогічного університету – 25 осіб, економічного інституту – 20 осіб.

Установлення показників артеріального тиску (АТ) і частоти серцевих скорочень (ЧСС) виконували за допомогою прибору для вимірювання артеріального тиску і секундоміра. Вимірювання здійснювалось на початку заняття у стані спокою через 5 хвилин у положенні сидячи. За фаховою літературою, зумовлена норма систолічного тиску – 110-130 мм.рт.ст., діастолічного – 60-80 мм.рт.ст., частота серцевих скорочень – 60-80 ударів на хвилину. Функціональні можливості серцево-судинної системи досліджували з використанням індексу Кердо (ІК) та формули Кваса (ФК).

У здорових людей показник індексу Кердо (ІК) спрямовується до одиниці. При порушеннях регуляції роботи серцево-судинної системи він стає більшим або меншим за одиницю. Показники норми визначили у межах 0,8-1,2 одиниць виміру.

$$IK = AT_{min.}/ЧСС$$

Коефіцієнт витривалості чсс обчислюємо за формулою Кваса:

$$\frac{ЧСС \times 10}{AT_{max.} - AT_{min.}}$$

Нормальним вважається коефіцієнт, що дорівнює 16. Збільшення його – ознака послаблення діяльності серцево-судинної системи. У порівнянні між групами аналізувалися відсоткові показники в межах норми ЧСС, АТ та показники індексу Кердо (ІК), формули Кваса (ФК).

У результаті отриманих даних виявлено, що частота серцевих скорочень у межах норми спостерігається у 53% студентів педагогічного університету і у 65% студентів економічного інституту (рис.1). Серед студентів-педагогів виявлено 82% осіб і студентів-економістів 70% осіб, які мають показники артеріального тиску, що відповідають прийнятним нормам.

Аналіз показників індексу Кердо показав, що 58% студентів педагогічного і 70% студентів економічного ВНЗ мають показники, що характеризують регуляцію серцево-судинної системи як нормальну. В обчисленні показника формули Кваса, що визначає рівень витривалості серцево-судинної системи в межах норми, виявлено в педагогічному університеті 41% студентів і 20% – в економічному інституті.

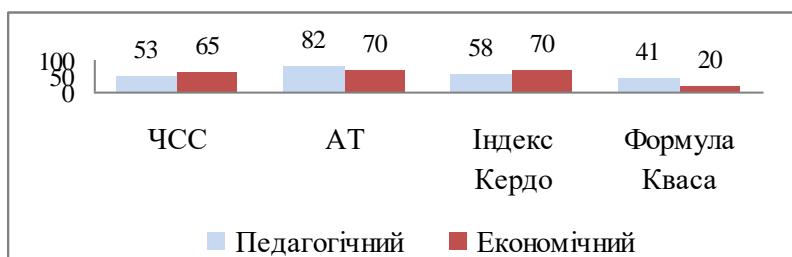

Рис.1. Показники функціональних можливостей серцево-судинної системи в межах норми у студентів педагогічного й економічного ВНЗ

Виявлено, що нормальні показники артеріального тиску мають більше 70% студентів педагогічного й економічного вишів і економізації серцево-судинної системи – студенти економічного вишу.

Доведено, що в межах норми показники частоти серцевих скорочень і витривалості серцево-судинної системи є половина досліджуваних студентів-першокурсників.

Уважаємо, що функціональні можливості серцево-судинної системи студентів першого курсу педагогічного та економічного вишу перебувають на низькому рівні.

Література

1. Болонса В. В. Особенности регуляции деятельности сердечно-сосудистой системы школьников 11-12 лет при тестировании нагрузкой по замкнутому кругу / В. В.Болонса, А. И.Босенко, А. В.Пертая // Матеріали VI Міжн. наук.-прак. конф. [Адаптаційні можливості дітей та молоді], М-во освіти і науки, Одеський державний педагогічний університет ім. К. Д. Ушинського. – Одеса, 2006. – С. 23 – 24.

2. Могилко С. Проблемы физического развития и здоровье студентов на первом году обучения в вузе / С. Могилко, Н. Головач, Л. Ніколенко // Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. [Актуальні проблеми фізичного виховання фізичного виховання студентів в умовах кредитно-модульної системи навчання], (Дніпропетровськ, 20-21 квітня, 2010 р.) / М-во освіти і науки України, Дніпропетровський національний університет. – Дніпропетровськ, 2010. – С. 170 – 172.

3. Мудрик І. В. Ставлення до фізичного виховання у вітчизняних та деяких зарубіжних університетах / І. В. Мудрик // Здоров'я і освіта: проблеми та перспективи: Матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції за ред. Рибковського А. Г. – Донецьк: ДонНУ, 2006. – С. 24 – 25.

4. Раєвський Р. Т. Фізичне виховання студентської молоді України в контексті Болонського процесу / Р. Т. Раєвський, С. М. Канішевський, В. Г. Лапко // Фізичне виховання студентів вищих навчальних закладів: здобутки, проблеми та шляхи їхнього вирішення у контексті Болонської декларації: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. – Київ, Національний університет «Києво-Могилянська академія», 2007. – С. 44 – 49.
5. Харламов Г. А. Анализ необходимости лечебной физической культуры (ЛФК) среди студенческой молодежи / Г. А. Харламов, О. С. Брагина // Матеріали II Міжн. наук-практ. конф. [«Здоров'я і освіта: проблеми та перспективи»], (Донецьк, 17-18 лист. 2010 р.) / М-во освіти і науки України, Дон. нац. універ. – Донецьк: Норд-Прес, ДонНУ, 2010. – С. 191 – 192.
6. Шафрановський А. Что значит жизнеспособность? / А. Шафрановський // Физическая культура и спорт. – 1985. – № 11. – С. 17 – 18.